

DIVERZIFIKÁCIA FINANČNÝCH ZDROJOV V NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÁCH

Helena Kuvíková, Gabriela Vaceková

Úvod

Neziskové organizácie fungujú v prostredí trhovej ekonomiky a ich činnosť si vyžaduje materiálne, technické a finančné zabezpečenie, ktoré sa nemôže zakladať len na báze dobrovoľníctva. Trvalo udržateľný rozvoj týchto organizácií naráža na finančné problémy, ktoré sú pre ne špecifické a svojim charakterom vyplývajú z ich základného poslania. Skúmanie financovania činnosti neziskových organizácií je dôležitou problematikou nielen pre neziskové organizácie, ale pre celú spoločnosť. Zatiaľ je táto oblasť pomerne málo preskúmaná, neexistuje takmer žiadna literatúra zaoberajúca sa výlučne teóriou viaczdrojového financovania neziskových organizácií. Táto skutočnosť je zapríčinená najmä historickým vývojom, ale aj doterajšou praxou neziskových organizácií, pre ktoré boli donedávna hlavným zdrojom finančných prostriedkov granty od veľkých, najmä zahraničných nadácií. V súčasnosti je však existencia neziskových organizácií ohrozená vyčerpaním alebo stratou doterajších finančných zdrojov. Je nevyhnutné, aby sa tieto organizácie nespoliehali len na dotačnú pomoc štátu, ale hľadali alternatívne spôsoby financovania svojich aktivít a snažili sa diverzifikovať štruktúru svojich finančných zdrojov. Tým sa zabezpečí ich nezávislosť od jedného zdroja, finančná rovnováha z krátkodobého i dlhodobého hľadiska a v konečnom dôsledku aj ich dlhodobější existenčná istota.

Cieľ a metodika

Cieľom state je prezentovať výsledky výskumu zdrojov financovania neziskových organizácií a vyhodnotiť ich prostredníctvom vybraných štatistických metód analýzy kvalitatívnych dát.

Vychádzame z primárnych informácií, ktoré tvoria parciálne výsledky sociologického výskumu realizovaného dopytovacou metódou formou štruktúrovaného dotazníka. Zvolili sme kombináciu kvalitatívnej a kvantitatívnej stratégie výskumu, ktorá je vhodným nástrojom zisťovania názorov respondentov na skúmanú problematiku

[6]. Výskum sme uskutočnili na časti základného súboru – výberovom súbore (vzorke). Ako vhodnú metódu výberu vzorky sme zvolili cieľný náhodný výber. Ide o výber na základe dostupnosti, pretože rozsah výberového súboru zahŕňa organizácie, ktoré majú prístup na internet a zároveň majú zriadenú e-mailovú adresu.

Zvolenou metódou internetového výskumu bolo oslovených 600 respondentov z mimovládnych a 550 respondentov z vládnych (štátnych) neziskových organizácií, pričom použiteľných pre účely výskumu bolo 62 vyplnených dotazníkov z mimovládnych a 58 z vládnych neziskových organizácií. Tento počet zodpovedá požiadavkám na minimálny rozsah výberového súboru (pri relatívnej chybe smerodajnej odchýlky 0,1 a normálnom rozdelení so špicatosťou 3 je odporúčaný minimálny rozsah výberu 51). Okrem požadovaného počtu sme výberovú vzorku respondentov ďalej overovali vzhľadom na ich zastúpenie a rozloženie v porovnaní so základným súborom podľa kritérií ako právna forma, veľkosť a sídlo organizácie, pričom sa nám potvrdila požadovaná variabilita organizácií zapojených do výskumu. Navyše, postačujúci rozsah výberového súboru bol potvrdený štatistickou významnosťou výsledkov testov realizovaných prostredníctvom vybraných metód analýzy kvalitatívnych dát.

Dôležitou súčasťou výskumu je rozhodnutie o spôsobe distribúcie dotazníkov zvolenému výberovému súboru respondentov [2]. Rozhodli sme sa pre elektronický spôsob distribúcie dotazníkov. Dotazník bol umiestnený na internete, čo si vyžiadalo vytvorenie samostatných www stránok. Respondenti boli na ne upozornení hypertextovým odkazom v sprievodnom liste, ktorý im bol zaslaný e-mailovou poštou.

Prostredníctvom priameho elektronického zberu sa získané údaje ukladali do MySQL databázy, odkiaľ boli exportované do programu Microsoft Excel. Pre ich následné štatistické vyhodnotenie sme prvotné empirické dáta transformovali do symbolickej reči kódov, tzn. vypracovali systém kategorizácií skúmaných empirických javov

a kódovací kľúč [5]. Po zakódovaní zozbieraných informácií a ich následnej kontrole sme pristúpili k analýze, ktorá sa týkala popisu dát, ich komparácie a hľadania vzťahov. Štatistická analýza dát získaných primárnym výskumom nezostala len na úrovni skúmania izolovaných premenných. Zaujímali sme sa aj o porovnanie niekoľkých rozdelení a o vzťahy medzi premennými. Využili sme pri tom programový systém SPSS, ktorého výstupy sme spracovali do prehľadných tabuliek a grafov. V predkladanej stati prezentujeme parciálne výsledky zamerané na diverzifikáciu finančných zdrojov v neziskových organizáciách.

1. Zdroje financovania neziskových organizácií

V úvode výskumu sme zisťovali, z akých zdrojov získavajú neziskové organizácie finančné prostriedky na svoju činnosť. Vychádzajúc z teoretických

Tab. 1: Miere závislosti zdrojov financovania od typu neziskovej organizácie

Miery stupňa závislosti	Hodnota
Phi koeficient	0,771
Cramerovo V	0,771
Kontingenčný koeficient	0,611

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

poznatkov o skúmanej problematike [1], [4], [8], [10], [11], [12], [13] pod zdrojmi financovania neziskových organizácií rozumieme:

- štátne zdroje,
- súkromné a individuálne zdroje,
- samofinancovanie,
- zahraničné zdroje.

Zdroje financovania neziskových organizácií budeme vyhodnocovať osobitne v mimovládnych a osobitne vo vládných (štátnych) neziskových organizáciách. Na základe obojstranného testu (tab. 1) sa nám totiž potvrdila silná závislosť zdrojov financovania od toho, či ide o vládnú alebo mimovládnu neziskovú organizáciu.

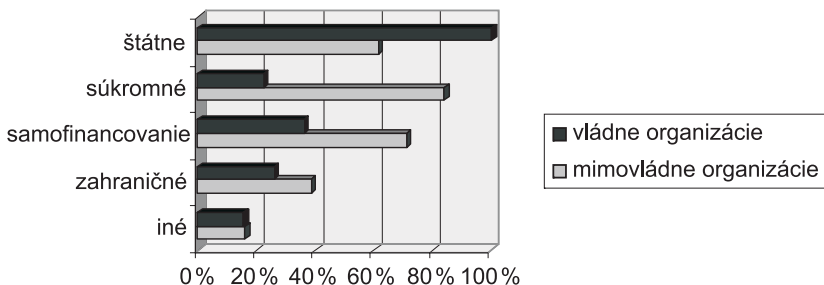
Väčšina mimovládnych organizácií zapojených do výskumu (95,16 %) uviedla viacero zdrojov financovania, pričom 83,87 % tvoria súkromné a individuálne zdroje; 70,97 % samofinancujúce aktivity; 61,29 % štátne zdroje a 38,71 % zahraničné zdroje.

16,13 % mimovládnych organizácií okrem uvedených zdrojov financovania označilo aj možnosť „iné zdroje financovania,“ ktoré buď bližšie nešpecifikovali alebo uviedli konkrétny spôsob financovania ako napr. benefičné podujatia, financovanie prostredníctvom firiem z oblasti vývoja liekov na sklerózu multiplex, resp. program „Mládež v akcii.“ Dá sa teda konštatovať, že financovanie mimovládnych organizácií je realizované prostredníctvom všetkých nami skúmaných zdrojov, potvrdilo sa ich viaczdrojové financovanie.

Z výsledkov výskumu vyplýva, že aj vládne neziskové organizácie, ktoré sú prioritne financované zo štátnych zdrojov, využívajú aj všetky ostatné dostupné zdroje financovania. Okrem uvedených štátnych zdrojov, 36,21 % vládných organizácií získava finančné prostriedky zo samofinancujúcich aktivít; 25,86 % zo zahraničných zdrojov a 22,41 % zo súkromných a individuálnych zdrojov. 15,52 % respondentov uviedlo financovanie z iných zdrojov, medzi ktoré zaradili projekty a granty.

Vládne neziskové organizácie sú teda okrem štátnych zdrojov financované najmä prostredníctvom samofinancujúcich aktivít, u mimovládnych organizácií prevládajú súkromné a individuálne zdroje financovania (obr. 1).

Obr. 1: Zdroje financovania neziskových organizácií

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Mimovládne neziskové organizácie sme ďalej testovali pomocou vybraných štatistických metód analýzy závislosti dát. Zaujímalo nás, či existuje závislosť medzi zdrojmi financovania mimovládnych organizácií a vopred zvolenými kritériami, ktorými sú:

- právna forma;
- priemerný evidenčný počet zamestnancov;
- rok vzniku organizácie;
- sídlo.

Mimovládne organizácie pracujúce na dobrovoľníckom princípe, ako aj tie, ktoré zamestnávajú max. 5 zamestnancov, sú financované predovšetkým zo súkromných a individuálnych zdrojov. Organizácie zamestnávajúce 6 až 20 zamestnancov získavajú finančné prostriedky hlavne zo štátnych a zahraničných zdrojov. Mimovládne organizácie s evidenčným počtom zamestnancov presahujúcich 21 sú financované najmä zo štátnych zdrojov a samofinancujúcich aktivít).

Tab. 2: Testy závislosti zdrojov financovania od právnej formy mimovládnych organizácií

χ^2 testy	Hodnota	p-hodnota
Pearsonov χ^2	59,962	0,477
Pomer vierohodnosti	52,072	0,757
Fisherov test	69,986	-

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Podľa právnej formy sú mimovládne organizácie členené na občianske združenia, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, nadácie a neinvestičné fondy. Na základe Fisherovho exaktného testu (tab. 2) môžeme konštatovať, že neexistuje závislosť medzi právnou formou mimovládnej organizácie a zdrojmi jej financovania. To znamená, že uvedené výsledky týkajúce sa zdrojov financovania mimovládnych organizácií platia pre každú z jej existujúcich právnych foriem, nie je nutné skúmať ich osobitne.

Jedným z testovacích kritérií je aj rok vzniku mimovládnych organizácií, čiže vek organizácie. Na základe štatistického zisťovania miery stupňa závislosti (tab. 4) môžeme konštatovať, že existuje závislosť medzi zdrojmi financovania mimovládnej organizácie a jej vekom. Dĺžka existencie mimovládnych organizácií a ich skúsenosti s pôsobením na trhu majú teda vplyv na získavanie finančných prostriedkov z jednotlivých zdrojov (obr. 3).

Tzv. staré organizácie (vznik pred rokom 1995) sú financované približne rovnakým dielom zo súkromných a individuálnych zdrojov, samofinan-

Tab. 3: Miery závislosti zdrojov financovania od veľkosti mimovládnych organizácií

Miery stupňa závislosti	Hodnota
Lambda	0,180
Goodmanovo a Kruskalovo tau	0,101
Koeficient neurčitosti	0,246
Somers' d	-0,334

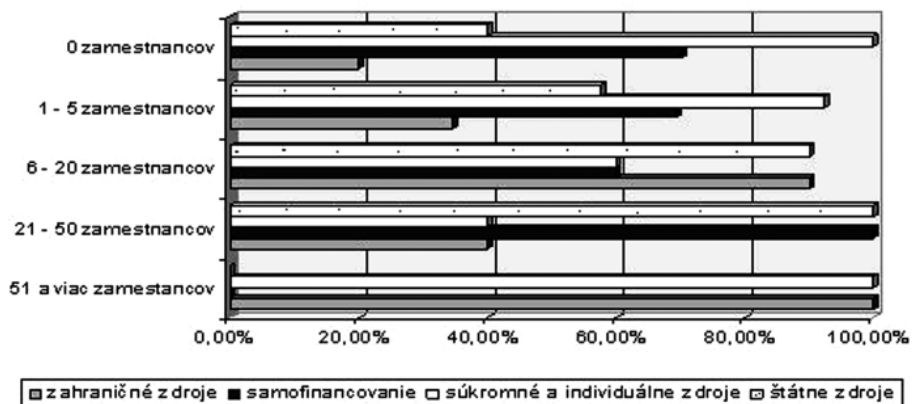
Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Ďalším testovacím kritériom je evidenčný počet zamestnancov, čiže veľkosť organizácie. Na základe výpočtu mier stupňa závislosti (tab. 3) môžeme konštatovať, že existuje závislosť medzi zdrojmi financovania mimovládnych organizácií a ich veľkosťou. Tzn. existuje rozdiel vo financovaní (v získavaní finančných zdrojov) dobrovoľníckych, malých a veľkých mimovládnych organizácií (obr. 2).

cujúcich aktivít a zo štátnych zdrojov. Na rozdiel od nich, všetky organizácie založené po roku 2005 sú financované zo súkromných a individuálnych zdrojov a ostatné zdroje financovania sú využívané len v každej 4. z opýtaných tzv. mladých organizácií.

Posledným testovacím kritériom je sídlo mimovládnych organizácií. Vzhľadom na miery závislosti založené na Pearsonovej χ^2 štatistike

Obr. 2: Rozloženie zdrojov financovania podľa veľkosti mimovládnych organizácií

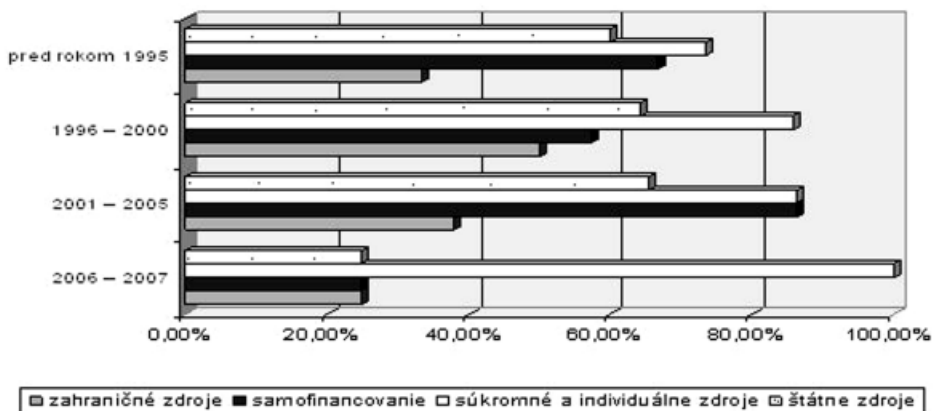
Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Tab. 4: Miery závislosti zdrojov financovania od veku mimovládnych organizácií

Miery stupňa závislosti	Hodnota
Phi koeficient	1,086
Cramerovo V	0,627
Kontingenčný koeficient	0,736
Gamma	0,058

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Obr. 3: Rozloženie zdrojov financovania podľa roku vzniku mimovládnych organizácií

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

(tab. 5) môžeme konštatovať, že neexistuje závislosť medzi zdrojmi financovania mimovládnych organizácií a ich sídlom.

Obdobným spôsobom by bolo možné testovať, či existuje závislosť medzi zdrojmi financovania mimovládnych organizácií a inými vopred zvo-

Tab. 5: Testy závislosti zdrojov financovania od sídla mimovládnych organizácií

χ^2 testy	hodnota	p-hodnota
Pearsonov χ^2	156,985	0,155
Pomer vierohodnosti	111,027	0,966
Fisherov test	159,249	-

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

lenými kritériami, resp. testovať vládne (štátne) neziskové organizácie.

2. Formy financovania neziskových organizácií z jednotlivých zdrojov

Každý zo skúmaných zdrojov financovania môže byť využívaný rôznou formou ako v mimovládnych, tak aj vo vládných (štátnych) neziskových organizáciách (tab. 6).

zaplatenej dane z príjmu (66,13%), ďalej sú to dary od individuálnych darcov (58,06%), dary z podnikateľského sektora (54,84%), nadačné zdroje (30,65%) a ako iné zdroje (4,84%) boli uvedené vyhlásené zbierky, dobrovoľníctvo a Konto Orange.

Samofinancujúcimi aktivitami sú mimovládne organizácie financované formou členských poplatkov (48,39%), predajom služieb (41,94%), predajom výrobkov (29,03%), využitím hmotného

Tab. 6: Prehľad foriem financovania mimovládnych a vládných neziskových organizácií z jednotlivých zdrojov

	mimovládne neziskové organizácie	vládne (štátne) neziskové organizácie
financovanie zo štátnych zdrojov	- formou štátnych a/alebo obecných dotácií - uzatváraním kontraktov a zmlúv	- zo štátneho rozpočtu - z obecného rozpočtu - z rozpočtu vyššieho územného celku
financovanie zo súkromných a individuálnych zdrojov	- formou nadačných zdrojov - prijatím 2% zaplatenej dane z príjmu - formou darov z podnikateľského sektora - formou darov od individuálnych darcov	- formou účelovo určených darov z podnikateľského sektora - formou účelovo určených darov od individuálnych darcov - z dedičstva
samofinancovanie	- formou členských poplatkov - predajom služieb - predajom výrobkov - využitím nehmotného majetku - využitím hmotného majetku - zhodnocovaním investícií	- z vlastných finančných fondov - formou poplatkov - predajom služieb - predajom výrobkov - využitím nehmotného majetku - využitím hmotného majetku - zhodnocovaním investícií
financovanie zo zahraničných zdrojov	- prostredníctvom fondov Európskej únie - formou priamych dotácií	- prostredníctvom fondov Európskej únie - formou priamych zahraničných dotácií - zo zahraničných darov

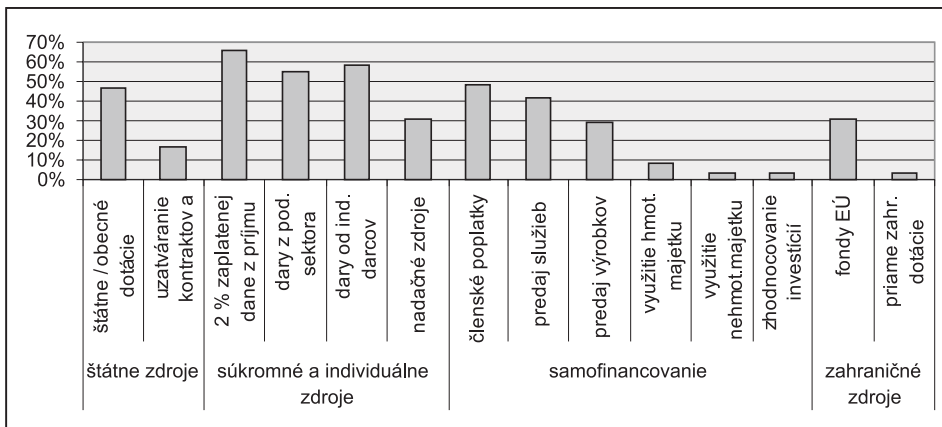
Prameň: Vlastné spracovanie.

Zistili sme, že zo štátnych zdrojov sú mimovládne organizácie financované formou štátnych a/alebo obecných dotácií (46,77%) a formou uzatvárania kontraktov a zmlúv (16,13%).

Zo súkromných a individuálnych zdrojov financovania prevláda financovanie prijatím 2%

majetku (8,06%), využitím nehmotného majetku (3,23%) a zhodnocovaním investícií (3,23%). Ako iná forma financovania (8,06% respondentov) bolo uvedené organizovanie podujatí, kultúrne vystúpenia, požičiavanie pomôcok, školné od žiakov.

Obr. 4: Formy financovania mimovládnych neziskových organizácií z jednotlivých zdrojov

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Zahraničné zdroje sú využívané najmä prostredníctvom fondov Európskej únie (30,65 %). 3,23 % respondentov využíva financovanie formou priamych zahraničných dotácií a 11,29 % uviedlo ako inú formu napr. granty od veľkých zahraničných nadácií, zahraničný dar, resp. konkrétny spôsob financovania ako napr. medzinárodnú spoluprácu s univerzitou v USA a Visegrad fund.

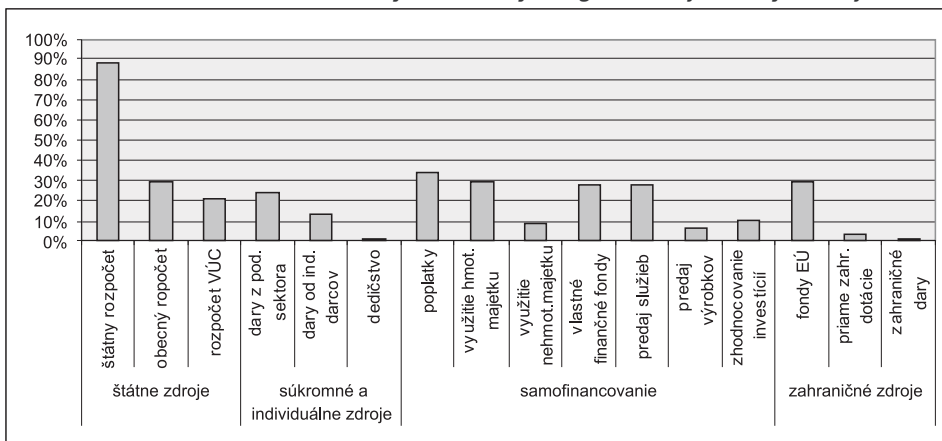
14,52 % respondentov sa vyjadrilo, že činnosť ich mimovládnych organizácií je financovaná z iných zdrojov, pričom šlo najmä o kultúrne a spoločenské podujatia, štartovné na turnajoch, platbu za vstupenky a spoluprácu pri verejných zbierkach.

Na základe uvedených výsledkov môžeme konštatovať, že najviac využívanou formou financovania mimovládnych neziskových organizácií je prijatie 2 % zaplatenej dane z príjmu (obr. 4).

Aj vo vládných neziskových organizáciách sú jednotlivé zdroje financovania využívané rôznou formou. Financovanie zo štátnych zdrojov je v 87,93 % vládných neziskových organizácií realizované zo štátneho rozpočtu; 29,31 % organizácií je financovaných z obecného rozpočtu a 20,69 % z rozpočtu vyššieho územného celku.

Financovanie zo súkromných a individuálnych zdrojov prebieha formou účelovo určených darov z podnikateľského sektora (24,14 %), formou

Obr. 5: Forma financovania vládných neziskových organizácií z jednotlivých zdrojov

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

účelovo určených darov od individuálnych darcov (13,79%) a z dedičstva (1,72%).

Samofinancujúcimi aktivitami sú vládne organizácie financované formou poplatkov (34,48%), využitím hmotného majetku (29,31%), z vlastných finančných fondov (27,59%), predajom služieb (27,59%), zhodnocovaním investícií (10,34%), využitím nehmotného majetku (8,62%) a predajom výrobkov (6,9%).

Zo zahraničných zdrojov prevláda financovanie prostredníctvom fondov Európskej únie (29,31%), formou priamych zahraničných dotácií (3,45%), zo zahraničných darov (1,72%) a inou formou (3,45%) akou je napr. zahraničný úver a priama zákazka.

Z iných zdrojov je podľa odpovedí respondentov financovaných 20,69% vládných neziskových organizácií, pričom uvádzali projekty, granty 3. sektora, Ekopolis, Hodina deťom, Enviromentálny fond.

Z uvedených výsledkov vyplýva, že aj vládne (štátne) neziskové organizácie využívajú všetky formy financovania z jednotlivých zdrojov, pričom najviac využívanou formou je financovanie zo štátneho rozpočtu (obr. 5).

V nadväznosti na analýzu zdrojov a foriem financovania organizácií neziskového sektora nás v ďalšom výskume zaujímalo rozloženie (diverzifikácia) týchto finančných zdrojov vo vnútri samotnej organizácie.

3. Diverzifikácia finančných zdrojov

Na základe odhadu respondentov sú zdroje financovania mimovládnych neziskových orga-

nizácií diverzifikované v nasledovnej štruktúre: 39,69% tvoria súkromné a individuálne zdroje; 21,29% samofinancovanie; 20,19% štátne zdroje; 16,79% zahraničné zdroje a 2,04% iné zdroje.

Ide o priemerné percentuálne rozloženie zdrojov financovania mimovládnej organizácie, suma ktorého (na rozdiel od skúmania získavania finančných prostriedkov z jednotlivých zdrojov) predstavuje 100%, pretože ide o ich diverzifikáciu vo vnútri organizácie.

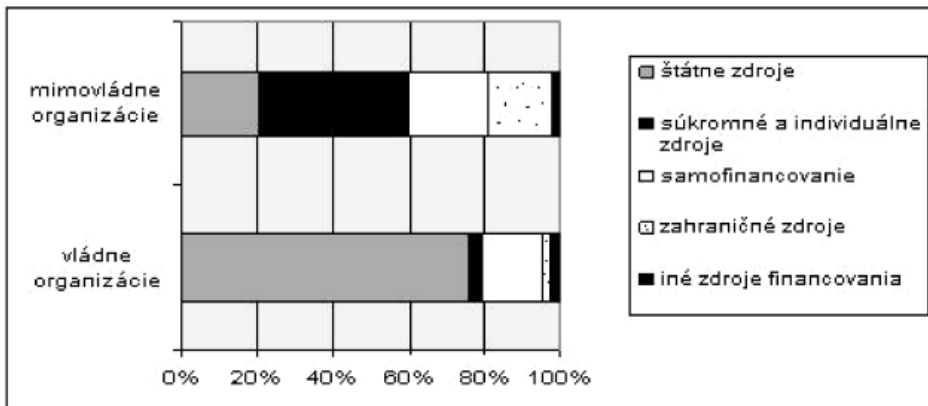
Odhad respondentov vládných (štátnych) neziskových organizácií o percentuálnom rozložení zdrojov financovania ich organizácií je nasledovný: 75,94% tvoria štátne zdroje; 15,88% samofinancovanie; 3,45% súkromné a individuálne zdroje; 1,99% zahraničné zdroje a 2,74% iné zdroje.

Na základe uvedených výsledkov sa dá konštatovať, že najväčšiu časť finančných zdrojov v mimovládnych organizáciách tvoria súkromné a individuálne zdroje financovania, pričom vo vládných neziskových organizáciách sú to štátne zdroje (obr. 6).

Ďalej nás zaujímalo, aká by bola „ideálna“ diverzifikácia zdrojov financovania v rámci mimovládnej a vládnej (štátnej) neziskovej organizácie (obr. 7). Zisťovali sme názor respondentov na viaczdrojovosť financovania, pričom získané informácie nám umožnia štatisticky testovať zhodu reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie finančných zdrojov.

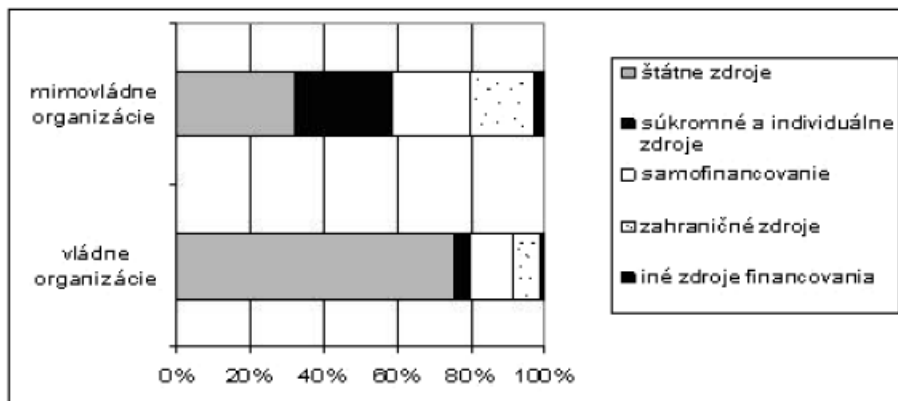
Príklad takejto „ideálnej“ diverzifikácie zdrojov financovania mimovládnej organizácie by bol nasledovný: 32,14% by tvorili štátne zdroje; 26,31% súkromné a individuálne zdroje; 21,07%

Obr. 6: Približná diverzifikácia zdrojov financovania v neziskových organizáciách

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Obr. 7: „Ideálna“ diverzifikácia zdrojov financovania v neziskových organizáciách

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

samofinancovanie; 17,96% zahraničné zdroje; 2,52% iné zdroje. Z toho vyplýva, že mimovládne organizácie by uvítali, ak by najväčšiu časť finančných zdrojov v rámci ich organizácie tvorili štátne zdroje.

„Ideálne“ rozloženie zdrojov vo vládných organizáciách by bolo nasledovné: 75,45% by tvorili štátne zdroje; 12,13% samofinancovanie; 7,62% zahraničné zdroje; 3,89% súkromné a individuálne zdroje; 0,91% iné zdroje. Vo vládných organizáciách by teda najväčšiu časť tvorili taktiež štátne zdroje. Zhodu však možno potvrdiť len štatistickým testovaním, ku ktorému pristupujeme v ďalšom kroku.

Štatistickým testovaním pomocou simulačných metód sme zisťovali, či sa zhoduje reálna a „ideálna“ diverzifikácia zdrojov v rámci mimovládnych a v rámci vládných (štátnych) neziskových organizácií. V nadväznosti na to sme ďalej testovali, či

existuje zhoda medzi jednotlivými organizáciami a ich reálnou a „ideálnou“ diverzifikáciou finančných zdrojov.

Zistili sme, že v mimovládnych organizáciách (tab. 7) nie je zhoda medzi reálnym a „ideálnym“ využitím štátnych zdrojov (a). Ani súkromné a individuálne zdroje financovania nevykazujú zhodu medzi ich reálnym využitím a „ideálnej“ predstave o ich využití (b). Avšak pri všetkých ostatných zdrojoch financovania mimovládnych organizácií – tzn. samofinancovaní (c), zahraničných zdrojoch (d), ako aj iných zdrojoch (e) - už môžeme konštatovať zhodu ich reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie.

Z uvedených zistení vyplýva, že respondenti z mimovládnych organizácií nie sú spokojní s aktuálnym využitím štátnych, ako ani súkromných a individuálnych finančných zdrojov, privítali by vyššie využitie štátnych zdrojov na úkor financovania prostredníctvom súkromných a individuálnych zdrojov.

Tab. 7: Test zhody reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie zdrojov financovania MVO

	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
Z	-3,468	-2,921	-0,130	-0,507	-0,632
p-hodnota	0,001	0,003	0,897	0,612	0,528

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Tab. 8: Test zhody reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie zdrojov financovania VO

	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
Z	-1,354	-0,824	-1,144	-3,204	-0,709
p-hodnota	0,176	0,410	0,253	0,001	0,478

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Vo vládných organizáciách (tab. 8) je zhoda medzi reálnou a „ideálnou“ diverzifikáciou štátnych zdrojov financovania (a), súkromných a individuálnych zdrojov (b), ako aj pri samofinancovaní (c) a iných zdrojoch financovania (e). Zhoda sa nepreukázala len medzi reálnou a „ideálnou“ diverzifikáciou zahraničných zdrojov financovania vládných neziskových organizácií (d).

Z toho vyplýva, že zástupcovia vládných (štátnych) neziskových organizácií by v porovnaní s aktuálnym stavom prijali zmenu len vo financovaní zo zahraničných zdrojov, pričom by šlo o zvýšenie čerpania finančných prostriedkov z týchto zdrojov.

diverzifikácie zdrojov financovania medzi vládnymi a mimovládnymi organizáciami (tab. 10). Nepreukázala sa zhoda v „ideálnej“ predstave respondentov mimovládnych a vládných organizácií o financovaní zo štátnych zdrojov (a), súkromných a individuálnych zdrojov (b), zo zahraničných zdrojov (d) ani pri samofinancovaní (c). Zhoda sa potvrdila len pri „ideálnej“ predstave oboch typov neziskových organizácií o iných zdrojoch financovania (e).

Z toho vyplýva, že sa nezhoduje ani názor respondentov z mimovládnych a vládných organizácií na „ideálnu“ diverzifikáciu zdrojov financovania a nie je možné analyzovať financovanie

Tab. 9: Test zhody diverzifikácie zdrojov financovania v MVO a VO

	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
Mann-Whitney U	649,500	502,000	1267,500	1383,000	1733,000
Wilcoxon W	2602,500	2213,000	2978,500	3094,000	3444,000
Z	-6,121	-7,163	-2,889	-2,742	-0,563
p-hodnota	0,000	0,000	0,003	0,005	0,576

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Tab. 10: Test zhody „ideálnej“ diverzifikácie zdrojov financovania v MVO a VO

	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
Mann-Whitney U	859,000	481,500	1 025,000	1 110,500	1 753,000
Wilcoxon W	2 812,000	2 192,500	2 736,000	2 821,500	3 464,000
Z	-4,961	-7,212	-4,167	-3,817	-0,372
p-hodnota	0,000	0,000	0,000	0,000	0,740

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

V ďalšom kroku sme porovnávali zhodu v reálnej diverzifikácii zdrojov financovania medzi mimovládnymi a vládnymi neziskovými organizáciami. Na základe štatistického testovania (tab. 9) môžeme konštatovať, že neexistuje zhoda pri porovnaní mimovládnych a vládných organizácií vo financovaní zo štátnych zdrojov (a), súkromných a individuálnych zdrojov (b), zo zahraničných zdrojov (d) ani pri samofinancovaní (c). Zhoda medzi mimovládnymi a vládnymi organizáciami sa potvrdila len pri iných zdrojoch financovania (e). Aj z týchto výsledkov vyplýva, že je nevyhnutné skúmať osobitne financovanie mimovládnych a osobitne vládných (štátnych) organizácií.

K rovnakému výsledku sme dospeli aj pri štatistickom testovaní zhody v otázke „ideálnej“

organizácií neziskového sektora bez toho, aby sme skúmali osobitne financovanie mimovládnych a osobitne financovanie vládných (štátnych) neziskových organizácií.

Okrem reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie finančných zdrojov ďalej skúmame aj ich potenciálne využitie. Tým získame východisko pre určenie približnej budúcej diverzifikácie zdrojov financovania vládných a mimovládnych neziskových organizácií.

80 % respondentov zastupujúcich mimovládne organizácie uvažuje v budúcnosti o získavaní finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov; 91,8 % plánuje získať prostriedky zo súkromných a individuálnych zdrojov; 85 % prostredníctvom samofinancujúcich aktivít a 64,4 % respon-

dentov zastupujúcich mimovládne organizácie uvažuje v budúcnosti o získavaní prostriedkov zo zahraničných zdrojov. Dá sa teda konštatovať, že mimovládne neziskové organizácie plánujú aj naďalej využívať všetky v súčasnosti existujúce zdroje financovania, pričom najväčšiu časť finančných prostriedkov chcú aj naďalej čerpať zo súkromných a individuálnych zdrojov.

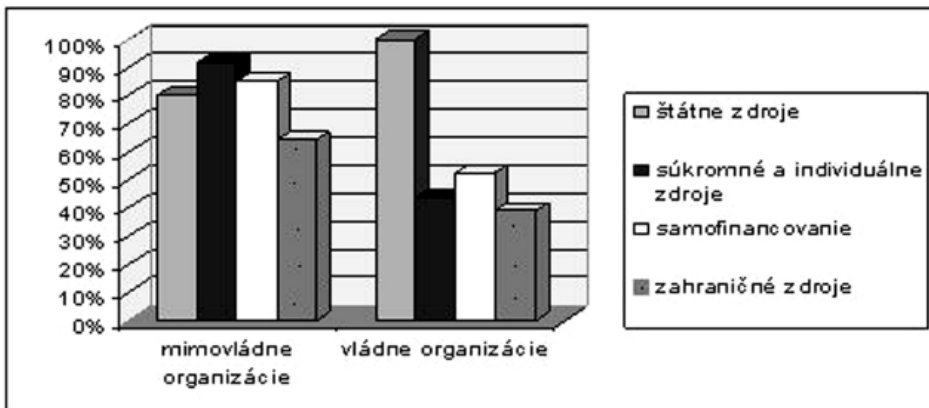
Predstavitelia vládnych neziskových organizácií uvažujú v 43,4 % prípadoch o budúcom získavaní finančných prostriedkov zo súkromných a individuálnych zdrojov; v 52,72 % prostredníctvom samofinancujúcich aktivít a v 61,11 % o získavaní prostriedkov zo zahraničných zdrojov. Vládne neziskové organizácie plánujú teda okrem štátnych zdrojov využívať v budúcnosti najmä zahraničné zdroje financovania (obr. 8).

že financovanie zo súkromných a individuálnych zdrojov bude vykazovať stredne silnú závislosť od toho, či ide o vládnu alebo mimovládnu neziskovú organizáciu (a). Závislosť je aj medzi budúcimi samofinancujúcimi aktivitami a typom neziskovej organizácie (b). Jedine budúce využívanie zahraničných zdrojov nebude závisieť od faktu, či ide o vládnu alebo mimovládnu neziskovú organizáciu (c).

Záver

Financovanie neziskového sektora na Slovensku a problémy spojené s vyčerpaním či stratou doterajších zdrojov financovania organizácií v ňom pôsobiacich podnikteli otvorenie celospoločenskej diskusie, ktorej predmetom sa stáva

Obr. 8: Potenciálne využitie zdrojov financovania v neziskových organizáciách

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

Budúcu diverzifikáciu finančných zdrojov ďalej testujeme v závislosti od typu neziskovej organizácie. Tým zistíme, ako bude diverzifikácia finančných zdrojov závisieť od toho, či ide o mimovládnu alebo vládnu (štátnu) neziskovú organizáciu.

Pomocou mier závislosti založených na Pearsovej χ^2 štatistike (tab. 11) sme dospeli k záveru,

diverzifikácia finančných zdrojov a hľadanie nových foriem financovania neziskových organizácií. V predkladanej stati reagujeme na aktuálne teoretické a praktické problémy súvisiace so snahou o dosiahnutie finančnej nezávislosti neziskových organizácií. Prezentované výsledky sú súčasťou primárneho výskumu financovania neziskových

Tab. 11: Mieri závislosti budúcej diverzifikácie zdrojov financovania od typu NO

	(a)	(b)	(c)
Phi koeficient	0,534	0,346	0,055
Cramerovo V	0,534	0,346	0,055
Kontingenčný koeficient	0,471	0,327	0,055

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov výskumu.

organizácií. Po obsahovej stránke je výskum zameraný na identifikáciu rôznych zdrojov a foriem financovania, na ich súčasné a potenciálne využitie v daných organizáciách, na reálnu ako aj optimálnu diverzifikáciu týchto zdrojov.

V úvode výskumu sme zistovali, z akých zdrojov získavajú neziskové organizácie finančné prostriedky na svoju činnosť. Zistili sme, že vládne (štátne) neziskové organizácie sú okrem štátnych zdrojov financované najmä prostredníctvom samofinancujúcich aktivít, u mimovládnych organizácií prevládajú súkromné a individuálne zdroje financovania. Každý zo skúmaných zdrojov financovania môže byť využívaný rôznou formou ako v mimovládnych, tak aj vo vládných (štátnych) neziskových organizáciách. Zistili sme, že najviac využívanou formou financovania mimovládnych neziskových organizácií je prijatie 2 % zaplatenej dane z príjmu, vo vládných (štátnych) organizáciách prevláda financovanie zo štátneho rozpočtu. V nadväznosti na analýzu zdrojov a foriem financovania organizácií neziskového sektora nás v ďalšom výskume zaujímalo rozloženie (diverzifikácia) týchto finančných zdrojov vo vnútri samotnej organizácie. Na základe získaných výsledkov sa dá konštatovať, že najväčšiu časť finančných zdrojov v mimovládnych organizáciách tvoria súkromné a individuálne zdroje financovania, vo vládných (štátnych) neziskových organizáciách sú to štátne zdroje. Ďalej nás zaujímalo, aká by bola „ideálna“ diverzifikácia zdrojov financovania v rámci mimovládnej a vládnej (štátnej) neziskovej organizácie. Z realizovaných štatistických testov zhody vyplýva, že respondenti z mimovládnych organizácií nie sú spokojní s aktuálnym využitím štátnych, ako ani súkromných a individuálnych finančných zdrojov, privítali by vyššie využitie štátnych zdrojov na úkor financovania prostredníctvom súkromných a individuálnych zdrojov. Respondenti z vládných (štátnych) neziskových organizácií by v porovnaní s aktuálnym stavom prijali zmenu vo financovaní zo zahraničných zdrojov, pričom by šlo o zvýšenie čerpania finančných prostriedkov z týchto zdrojov. Okrem reálnej a „ideálnej“ diverzifikácie finančných zdrojov sme skúmali aj ich potenciálne využitie. Zistili sme, že mimovládne neziskové organizácie plánujú aj naďalej využívať všetky v súčasnosti existujúce zdroje financovania, pričom najväčšiu časť finančných prostriedkov chcú aj naďalej čerpať zo súkromných a individuálnych zdrojov.

Vládne (štátne) neziskové organizácie plánujú okrem štátnych zdrojov využívať v budúcnosti najmä zahraničné zdroje financovania.

Všeobecne môžeme konštatovať, že pri financovaní neziskových organizácií je výhodná stratégia diverzifikácie finančných prostriedkov z rôznych zdrojov, pretože zabezpečuje neziskovej organizácii nezávislosť a trvalú udržateľnosť.

Tento príspevok je súčasťou projektu „Kontrahovanie služieb vo verejnom sektore“ a bol podporovaný Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV 0267-07.

Literatúra

- [1] BELAJOVÁ, M. *Súčasný stav financovania MVO zo štátnych zdrojov na Slovensku*. 1. vyd. Bratislava: SAIA – SCTS, 2000. ISBN 80-88928-39-7.
- [2] BENČO, J. *Základy metodológie vedeckého výskumu*. 1. vyd. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1998. ISBN 80-8055-116-2.
- [3] ČASLAVOVÁ, E., ČERNÝ, Z. Zdrojové financování sportovních zařízení v USA a v Evropě. *E+M Ekonomie a Management*, 2006, roč. 9, č. 1, s. 20-31. ISSN 1212-3609.
- [4] HAMERNÍKOVÁ, B. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-3-0.
- [5] HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. ISBN 80-7178-820-1.
- [6] JANOUŠKOVÁ, M., ŠKRABELOVÁ, S., VESELÝ, M. *Dopady čerpání fondu Evropské unie na změny v organizační struktuře nestátních neziskových organizací*. 1. vyd. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru, 2008. ISBN 978-80-904150-1-0.
- [7] KRÁLOVIČ, J., VLACHYNSKÝ, K. *Finančný manažment*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. ISBN 80-8078-042-0.
- [8] KUVÍKOVÁ, H. *Neziskové organizácie v Európskej únii*. 1. vyd. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2004. ISBN 80-8055-937-6.
- [9] KUVÍKOVÁ, H. *Posúdenie možnosti využitia rôznych zdrojov financovania neziskových organizácií. Priležitosti, šance a výzvy pre viacdrojové financovanie neziskových organizácií*. 1. vyd. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2004. ISBN 80-8055-930-9.

- [10] MAJDÚCHOVA, H. a kol. *Neziskové organizácie*. 1. vyd. Bratislava: SPRINT, 2004. ISBN 80-8848-59-8.
- [11] MARČEK, E. *Financovanie neziskového sektora po roku 1989* [online]. [cit. 2008-06-08]. Dostupné z: <www.panet.sk>.
- [12] NEUBAUEROVÁ, E. Alternatívne spôsoby financovania aktivít neziskových organizácií v Slovenskej republike. *Účtovníctvo, auditorstvo, daňovníctvo*, 2000, s. 194 – 198. ISSN 1335-2024.
- [13] REKTOŘÍK, J. Audit neziskových organizací v České republice. *Účtovníctvo, auditorstvo, daňovníctvo*, 1999, s. 175 – 182. ISSN 1335-2024.
- [14] STEJSKAL, J., CHARUBSKÝ, M. Zkušenosti českých regionů z čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU. *E+M Ekonomie a Management*, 2005, roč. 8, č. 4, s. 14 – 20. ISSN 1212-3609.

prof. Ing. Helena Kuviková, PhD.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Ekonomická fakulta
Katedra verejnej ekonomiky
helena.kuvikova@umb.sk

Ing. Gabriela Vaceková

gabriela.vacekova@gmail.com

Doručeno redakci: 7. 4. 2009

Recenzováno: 21. 5. 2009; 7. 9. 2009

Schváleno k publikování: 14. 9. 2009

ABSTRACT**DIVERSIFICATION OF FINANCIAL SOURCES IN NON-PROFIT ORGANISATIONS****Helena Kuvíková, Gabriela Vaceková**

One of conditions for a successful working of every organization is finance provision. The financial question of existence of non-profit organizations is connected with particularities which are derived from their service and non-commercial status in the society. Nowadays the non-profit organizations face harder forms of competition than ever before which inevitably implies a successful management of a difficult task of mastering and applying modern methods of gaining new financial sources so that they are able to ensure the offer of public service in a range that corresponds with the society needs.

In this paper we focused on the diversification of financial sources in non-profit organisations. The qualitative evaluation of our outputs has been done through primary research of financing non-profit organizations by means of sociological method in form of structured questionnaire. The statistical analysis of the data acquired by primary research did not remain on the level of examination of the isolated variables, we also focused on the comparison of dividing as well as relations among the variables whereby we used adequate mathematical and statistical methods of quantitative data analysis and elaboration.

The existence of non-profit organisations is endangered by running out or deficit of present financial sources. That is why the non-profit organisations begin to care for modern techniques and methods of financial funds acquisition. Besides incomes from own activity and donations from entrepreneurial sphere or individual donors, their activity is supported particularly from state grants and community budgets. But public funds for financing of non-profit organisations are not sufficient and it is inevitable so these organisations do not rely only on donation aid of state, and they search the alternative ways of their activities financing and try to diversify the structure of their financial sources. By it the independence from one source, short-term and long-term financial balance, and finally also their permanent sustainability will be ensured.

Key Words: *non-profit organisations, multi-source financing, diversification.*

JEL Classification: *C10, G32, H27.*